

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3302/2020. (VII. 17.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Gyulai Törvényszék 2.Pkf.25.736/2016/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybírósról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Békési Járásbíróság (a továbbiakban: járásbíróság) 2.P.20.456/22. számú végzése és a Gyulai Törvényszék (a továbbiakban: törvényszék) 2.Pkf.25.736/2016/2. számú végzése ellen.
- [2] Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügy lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] A panasz alapjául szolgáló polgári pert az indítványozó kölcsöntartozás megfizetése iránt indította. Az ügyben született érdemi döntéssel szemben az indítványozó fellebbezéssel kívánt élni, az indítvány szerint ennek körülményeiről (határideje, benyújtás helye, címzett bíróság) őt a járásbíróság ítéletében tájékoztatta. Az indítványozó az írásba foglalt ítéletet 2016. június 16-án vette át, ezt követően, 2016. június 30-án nyújtott be fellebbezést, ám nem a jogszabály szerinti, első fokon eljáró járásbíróságon, hanem a másodfokon eljárni jogosult törvényszéken. A járásbíróság 2016. július 6-án kelt 2.P.20.456/2015/19. számú végzésével arról értesítette a feleket, hogy ítélete 2016. július 4-én jogerőre emelkedett. Ezt követően a járásbíróság 2.P.20.456/2015/22. számú végzésével az indítványozó fellebbezését, és 2.P.20.456/2015/19. számú végzése hatályon kívül helyezésére irányuló kérelmét elutasította. A fellebbezés elutasítását a járásbíróság azzal indokolta, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 234. § (2) bekezdése alapján – tekintettel a 219. §-ban foglaltakra – a fellebbezést az arra nyitva álló határidőben az első fokon eljáró járásbíróságon kell benyújtani, az indítványozónak a törvényszék előtt benyújtott fellebbezése azonban a fellebbezési határidő lejártá után, 2016. július 7-én, elkészen érkezett a járásbírósághoz. A fellebbezési határidő ugyanis 2016. július 1-jén járt le. A járásbíróság végzésének indokolásában kitért arra, hogy ugyan az indítványozó határidőben nyújtotta be fellebbezését, ám nem a Pp. 234. § (2) bekezdésében megjelölt bírósághoz, így az nem vehető figyelembe az irányadó bírói gyakorlat (BH1993. 102.) alapján sem. E szerint ugyanis a fellebbezést abban az időpontban kell benyújtottnak tekinteni, amikor az a járásbírósághoz megérkezik tekintet nélkül arra a tényre, hogy azt eredetileg nem ott terjesztették elő.
- [4] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró törvényszék 2.Pkf.25.736/2016/2. számú végzésével a járásbíróság döntését helyben hagyta. Az indítványozó által benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Kúria Pfv.VI.20.181/2017/4. számú végzésével – a régi Pp. 270. § (2)–(3) bekezdéseire figyelemmel, rendkívüli jogorvoslat hiányában – hivatalból elutasította.
- [5] Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult – közvetlenül – az Alkotmánybírósról, amelyben kérte a fellebbezését elutasító járásbírósági végzés (2.P.20.456/2015/22.), valamint a törvényszék jogerős végzése (2.Pkf.25.736/2016/2.) alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Indokolás nélkül megjelölte továbbá az Abtv. 26. § (1) bekezdését is, ám ehhez semmilyen jogszabályt nem kapcsolott, amelynek vizsgálatára az indítvány irányulna).
- [6] Az indítványozó nem tette kétségessé a járásbírósági kioktatást, valamint azt, hogy annak figyelmen kívül hagyásával nyújtotta be a törvényszéken fellebbezését. Ugyanakkor arra hivatkozott, hogy a törvényszék a régi Pp. alapján köteles lett volna határidőben megküldeni azt az eljárásra jogosult és köteles járásbíróságnak. A bírósági mulasztás eredményeként eltelt rendes jogorvoslati határidő miatt – az indítványozó értelmezésében – a bírósági végzések az Alaptörvény T) cikkébe, 28. cikkébe, XXIV. cikk (1) bekezdésébe, XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütközően Alaptörvénytörtek.

- [7] Az indítványozó indokai értelmében Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmére az vezetett, hogy az eljáró bíróságok lényegében magukat mentesítették a fellebbezéssel kapcsolatos eljárási kötelezettségeik alól. Így kiüresítették a XXVIII. cikk (7) bekezdésében elismert hatékony jogorvoslathoz való jogát, egyben megsértették a 28. cikkbeli értelmezési kötelezettséget is. Az indítványozó érvelése szerint ugyanis a józan észnek is ellentmond az, hogy a határidőben benyújtott fellebbezést elkésettént utasították vissza a bíróságok. Az indítványozó utalt arra is, hogy a fellebbezés benyújtásának helyeként megjelölt járásbíróság a régi Pp. szabályozásában nem koherens sem a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 102. § (1) bekezdésére, sem pedig a régi Pp. 331. § (1) bekezdésével. Az indítványozó szerint a közigazgatási eljárásokra jellemző „rugalmasságot” kellett volna ügyében is alapul venni.
- [8] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, amelynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek, különösen a 27. § szerinti érintettség, a jogorvoslat kimerítése, valamint a 29–31. § szerinti követelményeknek.
- [9] 2.1. Az indítványozó alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a jelen ügy alapját képező polgári eljárásban félként szerepelt – fennáll. Az indítványozó panaszát határidőn belül terjesztette elő, a jogorvoslati jog kimerítését követően.
- [10] A támadott végzések ellen az indítványozó már korábban, a felülvizsgálati eljárással párhuzamosan is benyújtott alkotmányjogi panaszt, amely befogadhatóságának vizsgálatára az Ügyrend 32. § (3) bekezdéséről történt főtítkári tájékoztatás, és annak az indítványozó általi tudomásul vétele folytán nem került sor (ügyszám: IV/119/2017.). Ekkor a főtítkár tájékoztatta az indítványozót arról, hogy „a kúriai döntést követően – a törvényben meghatározott feltételek teljesülése esetén – az alkotmányjogi panasz indítvány előterjesztésének lehetősége továbbra is fennáll. Jelen ügyben voltaképpen ezzel a lehetőséggel élt az indítványozó úgy, hogy a Kúria hivatalból elutasító döntését nem, csak az elsőfokú és másodfokú jogerős döntés alaptörvény-ellenességét állítja. Indítványában külön is hangsúlyozza, hogy azért jelölte meg mindkét végzést, mert „jogi tartalmuk azonos”. Tehát ezek alapján az indítvány a jogerős döntéssel szemben benyújtottnak tekintendő.
- [11] 2.2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik különösen az, hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon [Abtv. 27. § a) pont], valamint az, hogy határozott kérelmet adjon elő [Abtv. 52. § (1b) bekezdés].
- [12] Az indítványozó egyrészt nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozott. Az Alaptörvény T) cikke, valamint 28. cikke ugyanis nem biztosít az indítványozónak alanyi alkotmányos jogokat, ezért azokra alkotmányjogi panaszban hivatkozni alappal nem lehet [lásd: 3252/2019. (X. 30.) AB határozat, Indokolás [21]; vagy 3149/2019. (VI. 26.) AB határozat, Indokolás [23]]. A panasz tehát ebben a tekintetben nem felel meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt feltételnek.
- [13] 2.3. A kérelem a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek részben tesz eleget a következők szerint. Az indítvány tartalmazza: a) azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá azt, amely az indítványozó indítványozói jogosultságát megalapozza (Abtv. 27. §); b) az eljárás megindításának indokait (a támadott végzések jogorvoslathoz való jogának sérelmét okozták), az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában; c) az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírósági döntést; d) az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését [XXVIII. cikk (7) bekezdése]; e) indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés az indítványozó álláspontja szerint miért ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével; f) kifejezett kérelmet arra, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a támadott bírósági végzések alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat.
- [14] Az indítványozó ugyanakkor az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét csupán állította, ám arra nézve semmilyen indokolást nem adott elő, hogy az alaptörvény-ellenesnek vélt bírói végzések miért és mennyiben sértik ezt az alaptörvényi rendelkezést. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az indokolás hiánya az ügy érdemi elbírálásnak akadályát képezi [lásd: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3229/2017. (X. 3.) AB végzés, Indokolás [10]]. Ezzel összefüggésben kiemeli továbbá az Alkotmánybíróság, hogy következetes

- gyakorlatában „az Alaptörvény XXIV. cikke a közigazgatási hatósági eljárás és nem a bírósági felülvizsgálat vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét {3081/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [8]; 3010/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}, így a bírósági eljárás tisztességével összefüggésben a XXIV. cikkre nem alapítható alkotmányjogi panasz.” {3383/2019. (XII. 19.) AB végzés, Indokolás [15]}
- [15] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése tekintetében nem tesz eleget azoknak a törvényi feltételeknek, amelyek az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjában találhatók.
- [16] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre utaljon. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [17] A továbbiakban azt kellett megvizsgálni, hogy a XXVIII. cikk (7) bekezdése alapján az indítvány érdemi elbírálására van-e lehetőség.
- [18] Az indítványozó jelen ügyben azért állította az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét, mert az eljárási jellegűnek tekintett fellebbezési határidő elteltére a támadott bírói döntések ellehetetlenítették jogorvoslathoz való jogát az ügyben. Az indítvány ezzel összefüggésben arra is kitért, hogy a törvényszéknek alkalmaznia kellett volna a régi Pp. áttételre vonatkozó szabályait, így benyújtott fellebbezése érdemben elbírálható lett volna.
- [19] 3.1. Az Alkotmánybíróság a befogadás, azon belül is az Abtv. 29. §-ában foglalt követelmények teljesülésének vizsgálata során figyelembe vette a jogorvoslathoz való joggal összefüggő gyakorlatát, különös tekintettel a régi Pp. rendelkezéseire.
- [20] A testület Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséhez fűzött, meglehetősen kiterjedt gyakorlatából a jelen ügyben az alábbiakat emeli ki: 22/2014. (VII. 15.) AB határozatában megállapította, hogy „[a]z Alaptörvény nem tartalmaz előírást arra vonatkozóan, hogy hogyan épüljön fel hazánkban a jogorvoslat rendszere. A jogalkotó a különböző eljárásokra irányadó törvényi szabályozásokban határozza meg az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket és azok igénybevételének a módját.” {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [95]}
- [21] A 18/2017. (VII. 18.) AB határozatában a jelen ügygel összefüggő alkotmányossági problémát vizsgált. A régi Pp. rendelkezései alapján arra a következtetésre jutott, hogy a „jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése tevékeny közreműködést követel az állam részéről. Egyrészt a jogalkotónak meg kell alkotnia azokat az eljárási szabályokat, melyek szerint ez az alapjog gyakorolható, másrészt pedig a jogalkalmazók kötelesek e szabályokat követve eljárni. A fél akkor tudja tehát gyakorolni a jogorvoslathoz való alapjogát, ha a bíróságok az alapjog érvényesítésére rendelt jogszabályi előírások szerint járnak el. Az Alkotmánybíróság értelmezésében jogorvoslati jogukat a jogosultak is csak a törvényben meghatározott feltételek mellett gyakorolhatják. Ezen feltételek egyike a fellebbezési határidő, melynek előírása és megtartása nélkülözhetetlen a perek észszerű időn belül való elintézése szempontjából, de jelentősége van a jogbiztonság, az abból fakadó jogerő biztosítása, illetve a végrehajthatóság kapcsán is. Ha a törvényben előírt határidőt a fellebbezésre jogosult önhibájából nem tartja meg, akkor ennek következményeit neki kell viselnie.” (Indokolás [12]–[14])
- [22] A hivatkozott határozatból az a következtetés adódik a jelen ügyre nézve, hogy a jogorvoslathoz való jog a törvényben meghatározott feltételek mellett gyakorolható csupán. Ennek egyik eleme a határidő megtartása, a másik az, hogy a fellebbező fél jogorvoslat iránti kérelmét azon bíróság előtt terjessze elő, amelyet számára az eljárási szabály előír. A törvényes követelményeknek megfelelő fellebbezést a bíróság – az egyéb feltételek teljesítése esetén – érdemben vizsgálja, egyébként azonban hivatalból elutasítja.
- [23] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is leszögezi, hogy „nem törekszik az Alkotmánybíróság arra, hogy a bíróságok fellebbezési feltételek megtartásának vizsgálatára vonatkozó döntéseit törvényességi szempontból felülbírálja. A fellebbezésre vonatkozó törvényi követelmények vizsgálata és az alapjog gyakorolhatóságának összefonódása miatt azokban az ügyekben tartja indokoltnak az alkotmányossági célú felülvizsgálatot, ahol a bírói döntés nem ad törvényen alapuló, logikus indokot a fellebbezés elutasítására.” {18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}

- [24] Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a járásbíróági, majd ezt követően törvényszéki végzések indokolása számot adott a régi Pp. vonatkozó rendelkezéseinek perbeli alkalmazásáról és a kialakult bírói gyakorlat perbeli esetben való alkalmazásának indokoltságáról. Megállapították, hogy az indítványozó a bírói ítélet rendelkező részében foglalt jogorvoslatról szóló tájékoztatás ellenére tévesen nyújtotta be fellebbezését a törvényszék előtt. A fellebbezés elkésettsége elsődlegesen az indítványozó érdekkörében felmerült okból következett be. Az önhiba fennállta pedig esetében kizárta az igazolási kérelem benyújtását is. A *fair*, méltányos, tisztességes eljárás kritériumainak vizsgálatára pedig az Alkotmánybíróság – indítvány hiányában és figyelemmel a fentiekben ismertetett gyakorlatára – a XXVIII. cikk (7) bekezdés keretei között nem látott lehetőséget.
- [25] Az indítványban foglaltakra tekintettel megjegyzendő, hogy a régi Pp. a 129. § (1) bekezdése és a közigazgatási perekben alkalmazott 331. § (1) bekezdése szerinti áttétel jogintézménye az első fokú eljáráshoz, alapjogi megközelítésben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert bírósághoz fordulás érvényesüléséhez fűződik. Ehhez képest a fellebbezés [az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében deklarált jogorvoslatához való jog] teljesüléséhez az ítéleti, határozati indokolás nyújt segítséget. Utóbbira vonatkozó eljárási határidő elmulasztása esetén további lehetőség a fél számára az igazolási kérelem benyújtása, ha a mulasztás önhibáján kívül következett be.
- [26] A kifejtettek értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggő, érdemi vizsgálatra okot adó körülmény nem merült fel, az indítvány nem vetette fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételyét.
- [27] 4. Ahogy arra a jelen végzés 2.1. pontjában (Indokolás [9] és köv.) már történt utalás, az indítványozó – élve az Ügyrend 32. § (4) bekezdésében biztosított lehetőséggel – ismételten a Kúria felülvizsgálati eljárásnak lezárását követően ismételten előterjesztette alkotmányjogi panaszát. Abban a Kúria hivatalból elutasító döntését nem támadta, csupán a számára valódi sérelmet okozó első (vagyis a járásbíróóság 2.P.20.456/22. számú végzése) és másodfokú bírói döntés (vagyis a törvényszék) 2.Pkf.25.736/2016/2. számú végzése) megsemmisítését kérte.
- [28] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 26. § (1) bekezdésének és 27. §-ának, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendje 32. §-ának egységes értelmezéséről szóló 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalás 5. pontja értelmében: „Az alkotmányjogi panasz alapján lefolytatott alkotmányossági felülvizsgálat keretében a Kúria döntésén keresztül a – korábban alkotmányjogi panasszal megtámadott, de a felülvizsgálati eljárás miatt érdemben nem vizsgált – jogerős döntés – a korábbi alkotmányjogi panaszba foglalt kérelemnek megfelelően – akkor is felülvizsgálható, ha az indítványozó korábban felülvizsgálati (vagy csatlakozó felülvizsgálati) kérelmet nyújtott be, de azt a Kúria érdemi vizsgálati nélkül visszautasította”.
- [29] Eszerint Ügyrend 32. § (4) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszban támadott bírói döntések – a kifejtettekén túl – abban az esetben lettek volna érdemben elbírálhatóak, ha indítványozó a Kúria Pfv.VI.20.181/2017/4. számú végzésének megjelölésén keresztül kéri azok alkotmányossági vizsgálatát.
- [30] 5. Összességében az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felelt meg az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjának, az 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjainak, az Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, valamint nem teljesítette az Ügyrend 32. § (4) bekezdésében foglalt kritériumokat sem. Ezért az indítványt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva, figyelemmel az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjaira is, vissza kellett utasítani.

Budapest, 2020. június 30.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szalay Péter
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1698/2017.

